Ïåäàãîãè÷åñêàÿ àíòèóòîïèÿ

×òî äàñò ó÷åíèêó íîâàÿ ïðîãðàììà ïî ëèòåðàòóðå

ËåâÀÈÇÅÐÌÀÍ

Ïðîäîëæåíèå. Íà÷àëî â ¹2

Äîëæåí ñêàçàòü, ÷òî âñå ýòè öèòàòû ÿ ïðèâåë ïî ïóáëèêàöèÿì, êîòîðûå íà ñòðàíèöàõ ãàçåòû «Ëèòåðàòóðà» â äåâÿíîñòûå ãîäû ñäåëàë Áîðèñ Ëàíèí, îäèí èç àâòîðîâ òîé íîâîé ïðîãðàììû, î êîòîðîé ìû ñåé÷àñ è ãîâîðèì.

Ïðîäîëæàÿ íàøè ðàçìûøëåíèÿ, ìû äîëæíû ïîìíèòü î òîì, ÷òî â äîðåâîëþöèîííîé ãèìíàçèè ó÷èëèñü äàëåêî íå âñå, ÷òî â ñîâåòñêîé øêîëå 30-50-õ ãîäîâ, êîãäà êîëè÷åñòâî ó÷àùèõñÿ ñòàðøèõ êëàññîâ áûëî êóäà áîëüøå, òîæå ó÷èëèñü íå âñå. Â îäíîì èç ñïðàâî÷íèêîâ ÿ íàøåë, ÷òî â òîò ãîä, êîãäà ÿ îêîí÷èë øêîëó, à áûë ýòî 1948 ãîä, åå îêîí÷èëè îêîëî 30 ïðîöåíòîâ ìîèõ ðîâåñíèêîâ. À ñåãîäíÿ â ñòàðøèõ êëàññàõ ó÷èòñÿ áîëüøèíñòâî. Î ÷åì, êñòàòè, çàáûâàþò àâòîðû ïðîãðàìì, ó÷åáíèêîâ, ìåòîäè÷åê.

È åùå. Êîãäà â 1952 ãîäó ÿ âïåðâûå ïðèøåë â øêîëó êàê ó÷èòåëü, ó ìåíÿ â 9-ì êëàññå (ñåãîäíÿ ýòî ïðîãðàììà äåñÿòîãî êëàññà) áûëî 8 óðîêîâ â íåäåëþ, à ïî íîâîé ïðîãðàììå èõ áóäåò äâà.

È ÷òî æå ñåãîäíÿ? Äåëî íå â òîì, ÷òî ôàêòè÷åñêè íèêàêîé èñòîðèè ëèòåðàòóðû íåò. Òðàãåäèÿ â òîì, ÷òî ñ óðîêîâ ëèòåðàòóðû óõîäèò ñàìà ëèòåðàòóðà. Êîëè÷åñòâî ñòàðøåêëàññíèêîâ, êîòîðûå íå ÷èòàþò ïðîãðàììíûå ïðîèçâåäåíèÿ, ïîñòîÿííî ðàñòåò. Òåì áîëåå ê èõ óñëóãàì ìíîæåñòâî ïåðåñêàçîâ òèïà ñåðèè «Çà 30 ìèíóò»: «Âîéíà è ìèð» çà 30 ìèíóò», «Ïðåñòóïëåíèå è íàêàçàíèå» çà 30 ìèíóò», «Òèõèé Äîí» çà 30 ìèíóò». Ëèøü ó íåìíîãèõ ïîñëåäíèõ èç ìîãèêàí (åùå ðàç íàïîìíþ, ÷òî ìû íå ãîâîðèì îá óãëóáëåííîì óðîâíå èçó÷åíèÿ ëèòåðàòóðû) âñå ó÷åíèêè ÷èòàþò ïðîãðàììíûå ïðîèçâåäåíèÿ. Ïî ñóùåñòâó, ïðåäìåòîì ðàññìîòðåíèÿ íà óðîêàõ ëèòåðàòóðû ñòàëà íå ëèòåðàòóðà, à èíôîðìàöèÿ î ëèòåðàòóðå.

Ãëàâíîå - âåðíóòü íà óðîêè ëèòåðàòóðû ñàìó ëèòåðàòóðó

Â íîâîé ïðîãðàììå ñêàçàíî, ÷òî îíà «ïîçâîëÿåò óñïåøíî ïîäãîòîâèòü ó÷àùèõñÿ ê åäèíîìó ãîñóäàðñòâåííîìó ýêçàìåíó ïî ëèòåðàòóðå».À ñàì ýòîò ýêçàìåí çàëîæåí íîâûì ñòàíäàðòîì êàê îáÿçàòåëüíûé äëÿ âñåõ. Ñåé÷àñ åãî ñäàþò ëèøü 5 ïðîöåíòîâ âûïóñêíèêîâ. Óâû, åñòü íåìàëî ó÷èòåëåé è ðåïåòèòîðîâ, êîòîðûå âèäÿò â ýòîì ñïàñåíèå: ïîÿâèòñÿ ñòèìóë äëÿ çàíÿòèÿ ëèòåðàòóðîé. Íà ìîé âçãëÿä òîãäà-òî ëèòåðàòóðà â øêîëå è çàêîí÷èòñÿ. È åñëè ìû íå õîòèì, ÷òîáû ýòî ïðîèçîøëî, òî ñàìîå ãëàâíîå - âåðíóòü íà óðîêè ëèòåðàòóðû ñàìó ëèòåðàòóðó.

Íî ïðè ýòîì íóæíî äóìàòü è î íîâûõ îáñòîÿòåëüñòâàõ øêîëüíîé, äà è íå òîëüêî øêîëüíîé, æèçíè. Îáñòîÿòåëüñòâàõ, êîòîðûå îñîáåííî áîëåçíåííî ñêàçûâàþòñÿ íà ïðåïîäàâàíèè ëèòåðàòóðû.

Â îäíîé èç ïåäàãîãè÷åñêèõ ñòàòåé ÿ ïðî÷åë î òîì, ÷òî «íåïîíèìàíèå òåêñòîâ - ãðóñòíåéøåå èç ñâîéñòâ 15-ëåòíèõ íàøèõ äåâÿòèêëàññíèêîâ. Íàöèÿ ãëóïååò».

À âîò òîëüêî ÷òî ÿ ïðî÷åë â íîâîé êíèãå Ëèäèè Ñû÷åâîé «Ðóñü â îæèäàíèè âàðÿãîâ»: «Îñíîâû ïñèõîçîìáèðîâàííîãî èíòåëëåêòà çàêëàäûâàþò â ãîëîâû íàøèõ äåòåé ìîäåëü ñîâðåìåííîé øêîëû. «Ñâîáîäíîå ðàçâèòèå» - ýòî íå ìåõàíè÷åñêîå çàó÷èâàíèå çíàíèé. Ýòî ñôîðìèðîâàâøàÿñÿ â øêîëå ñàìîñòîÿòåëüíîñòü ìûøëåíèÿ-ñóæäåíèÿ», - ñîâåðøåííî ñïðàâåäëèâî çàìå÷àåò èçâåñòíûé îòå÷åñòâåííûé ôèçèîëîã Âëàäèìèð Áàçàðíûé. Ïîä åãî ðóêîâîäñòâîì áûë âûïîëíåí ðÿä äèññåðòàöèîííûõ èññëåäîâàíèé. Óñòàíîâëåíî, ÷òî òîëüêî çà íà÷àëüíûé òðåõëåòíèé ïåðèîä îáó÷åíèÿ â ìàññîâîé øêîëå áàçîâûå ïàðàìåòðû ñëîâåñíîãî òâîð÷åñêîãî èíòåëëåêòà äåòåé óãàñëè â 2-6 ðàç».

ß íå óòâåðæäàþ, ÷òî îáà ýòè äèàãíîçà âåðíû. Íî ÿ íå ñïåöèàëèñò â ôèçèîëîãèè è íå äóìàþ, ÷òî âîîáùå íàöèÿ ãëóïååò. Íî ñèìïòîìû çàáîëåâàíèÿ çäåñü íàìå÷åíû è îáîçíà÷åíû. Ñêîëüêî ðàç â ïîñëåäíåå âðåìÿ ÿ ñëûøàë îò ó÷èòåëåé ñàìûõ ðàçíûõ ïðåäìåòîâ, ÷òî èõ ó÷åíèêè íå ìîãóò ïîíÿòü ñìûñë íàïèñàííîãî â ó÷åáíèêå. Ïðè ýòîì ðå÷ü øëà íå î òåõ, äëÿ êîãî ðîäíîé ÿçûê íå ðóññêèé. Íåò, î òåõ, êòî ñ äåòñòâà ãîâîðèò ïî-ðóññêè. Çäåñü, êîíå÷íî, âèíà è ñàìèõ ó÷åáíèêîâ è ïîñîáèé äëÿ ó÷àùèõñÿ. Îíè ñëèøêîì ÷àñòî ýëåìåíòàðíî íåãðàìîòíû è íàóêîîáðàçíû. Íî äóìàþ, äåëî íå òîëüêî â ýòîì. Óõîäèò ïîíèìàíèå íàïèñàííîãî òåêñòà, è â äàííîì ñëó÷àå íå âàæíî, íàïèñàí ýòîò òåêñò íà áóìàãå èëè âîñïðîèçâåäåí íà ýëåêòðîííûõ íîñèòåëÿõ.

Êàê ó÷èòåëü ëèòåðàòóðû, ÿ âñå ýòî çíàþ îñîáåííî õîðîøî. Ê ñîæàëåíèþ, òîëüêî îäèí ðàç çà 60 ëåò ÿ ïðîâåë ñâîèõ ó÷åíèêîâ îò 4-ãî êëàññà äî 10-ãî. Òî åñòü ðàáîòàë ñ íèìè 7 ëåò. Òàê âîò îäíàæäû â 5-ì êëàññå (íà ýòî óøëî äâà óðîêà) ÿ ðàçäàë âñåì «Ñêàçêó î ïîïå è åãî ðàáîòíèêå Áàëäå» Ïóøêèíà è ðàñïå÷àòêó åãî ñòèõîòâîðåíèÿ «Áåñû». («Áåñû» áûëè íàïèñàíû ïîýòîì â Áîëäèíå 7 ñåíòÿáðÿ 1830 ãîäà, à «Ñêàçêà» -10-13 ñåíòÿáðÿ. Î òîì, êàê ñâÿçàíû ýòè ïðîèçâåäåíèÿ, ìû áóäåì ãîâîðèòü â 9-ì êëàññå.) Ïîñëå òîãî êàê ïÿòèêëàññíèêè ïðîñëóøàëè â ãðàìçàïèñè ýòè ïðîèçâåäåíèÿ, îíè äîëæíû áûëè îòâåòèòü íà äâà âîïðîñà: êàê èçîáðàæåíû áåñû â ñòèõîòâîðåíèè è êàê â ñêàçêå? Êàêèì íàñòðîåíèåì, ÷óâñòâàìè ïðîíèçàíû ýòè ïðîèçâåäåíèÿ?

È âñå ñ ýòèì çàäàíèåì ñïðàâèëèñü. Èõ îòâåòû ÿ ïðèâåë â ñâîåé êíèãå «Ïåäàãîãè÷åñêàÿ íåïîýìà. Åñòü ëè áóäóùåå ó óðîêà ëèòåðàòóðû â øêîëå?». À ÷åðåç 47 ëåò, â íà÷àëå 2012-2013 ó÷åáíîãî ãîäà, ÿ ïðåäëàãàþ ïðèøåäøèì èç ðàçíûõ øêîë (ýòî âàæíî, ÷òî èç ðàçíûõ, - âèäíà òåíäåíöèÿ) ñèìïàòè÷íûì, ìèëûì íåãëóïûì äåñÿòèêëàññíèêàì àíàëîãè÷íûå çàäàíèÿ: ïîëòàâñêèé áîé â ïîýìå «Ïîëòàâà» è Áîðîäèíî â ñòèõîòâîðåíèè «Áîðîäèíî»; «Óçíèê» Ïóøêèíà è «Óçíèê» Ëåðìîíòîâà; «Áîðîäèíî» è «Âàëåðèê» Ëåðìîíòîâà. Ñ ýòèìè çàäàíèÿìè ñïðàâëÿþòñÿ îäèí-äâà ÷åëîâåêà. Íî íå 47 ëåò íàçàä, à ëåò ïÿòíàäöàòü-äåñÿòü íàçàä ïóñòü íå âñå, íî ìíîãèå, à èíîãäà è áîëüøèíñòâî, ñ òàêîãî òèïà, íî êóäà áîëåå òðóäíûìè çàäàíèÿìè ñïðàâëÿëèñü. Î íèõ ïîäðîáíî ðàññêàçàíî â ìîåé êíèãå «Çà÷åì ñåãîäíÿ èäó íà óðîê ëèòåðàòóðû».

Íî ÷òî ãîâîðèòü ïðî ïîýçèþ, åñëè ó÷àùèåñÿ ïîýòè÷åñêîå ñëîâî âî âñåé åãî íåïîâòîðèìîñòè äåéñòâèòåëüíî òðóäíî, êîãäà ïðè âûïîëíåíèè çàäàíèÿ Ñ â ÅÃÝ ïî ðóññêîìó ÿçûêó, ãäå ïðåäëàãàþò îáû÷íûå, ÷àñòî áàíàëüíûå òåêñòû (õîòÿ íåðåäêî è íåðàçóìíûå), äëÿ ìíîãèõ âûïóñêíèêîâ ïîíÿòü, î ÷åì ýòîò òåêñò, áûâàåò òðóäíî.

×òî æå ñ íàìè ïðîèñõîäèò?

Âðÿä ëè íóæíî ãîâîðèòü îá îãðîìíîì ðåâîëþöèîííîì çíà÷åíèè íîâûõ èíôîðìàöèîííûõ òåõíîëîãèé âîîáùå è â îáðàçîâàíèè â ÷àñòíîñòè. Íî âñå ÷àùå â ïîñëåäíåå âðåìÿ ãîâîðÿò è ïèøóò è îá èçäåðæêàõ ïðèìåíåíèÿ â øêîëå è íå â øêîëå ýòèõ òåõíîëîãèé. Î÷åâèäíî, ýòî âîîáùå íåêèé îáùèé çàêîí ðàçâèòèÿ òåõíîëîãèé. Àòîìíûå ýëåêòðîñòàíöèè è àòîìíàÿ áîìáà. Ìèëëèîíû àâòîìîáèëåé è äåñÿòêè, ñîòíè, òûñÿ÷è æåðòâ íà äîðîãàõ. Èñïîëüçîâàíèå íàðêîòèêîâ ïðè îáåçáîëèâàíèè â õèðóðãèè è íàðêîìàíèÿ.

Â 2011 ãîäó âûøåë ðóññêèé ïåðåâîä êíèãè Äæîíà Ïàëôè è Óðñà Ãàññåðà «Äåòè öèôðîâîé ýðû». Ýòî ñàìîå ãëóáîêîå èññëåäîâàíèå èç âñåãî, ÷òî ÿ ÷èòàë íà ýòó òåìó. Àâòîðû ïèøóò, ÷òî öåëü èõ êíèãè - «ïðîâåñòè ÷åðòó ìåæäó òåì, î ÷åì íóæíî áåñïîêîèòüñÿ, è òåì, ÷òî íå äîëæíî íàñ ïóãàòü, à òàêæå ìåæäó òåì, ñ ÷åì ìû äîëæíû áîðîòüñÿ äëÿ ñïàñåíèÿ íàøèõ äåòåé,à ÷òî íàì ñëåäóåò ïðèâåòñòâîâàòü â öèôðîâîì ìèðå». Íåëüçÿ íå ñêàçàòü, ÷òî â íàøåé ïåäàãîãè÷åñêîé ëèòåðàòóðå, à îñîáåííî ïðàêòèêå, ïðåîáëàäàåò îäíîñòîðîííåå, âîñòîðæåííî-ïðèïîäíÿòîå îòíîøåíèå ê íîâûì ýëåêòðîííûì òåõíîëîãèÿì, íàñàæäàåìûì áåç êàêîãî-ëèáî êðèòè÷åñêîãî àíàëèçà. Åñòü íà óðîêå Èíòåðíåò - õîðîøî, íåò åãî - ñòðàøíî.

Ñåé÷àñ ìû îñòàíîâèìñÿ ëèøü íà îäíîì ïîëîæåíèè, èìåþùåì ïðÿìîå îòíîøåíèå ê íàøåé òåìå. «Ëîçóíãè, ñôîðìóëèðîâàííûå â ôîðìàòå çàãîëîâêà, äîìèíèðóþò âî âñåé èíôîðìàöèè, êîòîðàÿ ïðîñà÷èâàåòñÿ â ñîçíàíèå ìîëîäûõ ëþäåé». «Ìíîãèå ñîâðåìåííûå äåòè ïðåäïî÷èòàþò ÷òåíèå áîëåå êîðîòêèõ ïðîèçâåäåíèé. Íî áîëüøå íå ÷èòàþò ïîëíîôîðìàòíûå æóðíàëû è êíèãè è ïðåäïî÷èòàþò èì ñîîáùåíèÿ íà âåá-ñàéòàõ». È âñå ýòî êàñàåòñÿ íå òîëüêî äåòåé. «Âî Âñåìèðíîé ñåòè ñîêðàùåííûé ôîðìàò ïîëüçóåòñÿ áîëüøåé ïîïóëÿðíîñòüþ, ÷åì ïîëíûé, î ÷åì áû íè øëà ðå÷ü... Ñîêðàùåííîå âðåìÿ êîíöåíòðàöèè âíèìàíèÿ ñâîéñòâåííî íå òîëüêî ìîëîäûì ëþäÿì, íî è âñåì îñòàëüíûì ïîëüçîâàòåëÿì Ñåòè. Âî âðåìÿ ÷òåíèÿ èíôîðìàöèè, íîâîñòåé â Èíòåðíåòå ïîëüçîâàòåëè ïðèâûêëè ïåðåñêàêèâàòü ñ îäíîãî êîðîòêîãî ôðàãìåíòà ê äðóãîìó...»

Íóæíî ëè ãîâîðèòü î òîì, êàê âñå ýòî ñêàçûâàåòñÿ íà ÷òåíèè «Ïðåñòóïëåíèÿ è íàêàçàíèÿ», «Âîéíû è ìèðà», ðàññêàçîâ è ïüåñ ×åõîâà? Èç æèçíè óõîäèò êóëüòóðà âäóì÷èâîãî è ìåäëåííîãî ÷òåíèÿ. Âïîëíå âîçìîæíî, ìåíÿþòñÿ èëè óæå èçìåíèëèñü ñàìè ìåõàíèçìû ðàáîòû ãîëîâíîãî ìîçãà.

È åùå òî, î ÷åì çíàåò ëþáîé ó÷èòåëü áåç âñÿêèõ ñïåöèàëüíûõ èññëåäîâàíèé. Èíòåðíåò, ïðåäîñòàâëÿÿ îãðîìíûå âîçìîæíîñòè â ïðèâëå÷åíèè èíôîðìàöèè, óáèâàåò, êàê òåïåðü ãîâîðÿò, êðåàòèâíîñòü, òâîð÷åñêîå íà÷àëî, ñàìîñòîÿòåëüíîñòü: íà âñå åñòü ãîòîâûå îòâåòû, ãîòîâûå ðåøåíèÿ, òîëüêî áåðè è èñïîëüçóé. Âñå ýòî ÷àñòî î÷åíü íèçêîãî êà÷åñòâà, à êàê ïèøóò àìåðèêàíñêèå àâòîðû êíèãè, «êðèòè÷íîñòü òîëêîâàíèÿ þíûõ ïîëüçîâàòåëåé ïîâûøàåòñÿ» ëèøü ïîñòåïåííî.

Âîò ó ìåíÿ íåäàâíî äâà äåñÿòèêëàññíèêà ñïèñàëè òåêñò ñâîåãî ñî÷èíåíèÿ íà òåìó «Ðåëèêâèÿ» ñ îäíîãî è òîãî æå ñàéòà Èíòåðíåòà è ïðèñâîèëè ñåáå îäíîãî è òîãî æå ãåðîè÷åñêîãî ïðàäåäà, ïîâòîðèâ ñëîâî â ñëîâî «âûñîêîïàðíûé» òåêñò.

Åùå íà îäíîé ìåòîäè÷åñêîé äåôîðìàöèè, âîçíèêøåé, êàê ýòî íè ñòðàííî, íà ïî÷âå ìîäåðíèçàöèè, ãîâîðèëà íà Âñåðîññèéñêîì ñúåçäå ó÷èòåëåé ðóññêîãî ÿçûêà è ëèòåðàòóðû ïðîôåññîð èç Ïåðìè Ãàëèíà Ðåâåëü. «Øêîëüíàÿ ìåòîäèêà, êàê è âñå âîêðóã, ïîäâåðæåíà ìîäå, à ñåãîäíÿ ãëàâíûé îáðàçîâàòåëüíûé òðåíä - ÂÎÂËÅ×ÅÍÈÅ Â Ó×ÅÁÍÛÉ ÏÐÎÖÅÑÑ ÈÊÒ. Ñ îäíîé ñòîðîíû, ýòî äåëî ïîëåçíîå è õîðîøåå, à ñ äðóãîé - âñå õîðîøî â ìåðó, ê ìåñòó, êñòàòè. Íî âîò ýòà äðóãàÿ ñòîðîíà êàê ðàç ìåíåå âñåãî ó÷èòûâàåòñÿ â àæèîòàæíîé ñèòóàöèè ïåäàãîãè÷åñêîãî «àïãðåéäà»...

Êàðòèíîé íà ýêðàíå ñåãîäíÿøíèõ øêîëüíèêîâ íå óäèâèøü, îíè è áåç òîãî ïðîñèæèâàþò ïåðåä ìîíèòîðîì êîìïüþòåðà î÷åíü ìíîãî âðåìåíè. Ñàì ôàêò âèçóàëèçàöèè ìàòåðèàëà îòêðîâåíèåì äëÿ íèõ íå ÿâëÿåòñÿ - îòêðîâåíèåì íà óðîêå ëèòåðàòóðû äîëæåí ñòàòü ñîäåðæàòåëüíûé, ãëóáîêèé ðàçãîâîð, èíòåðåñíàÿ ïîëåìèêà, ïîýòàïíîå ïîãðóæåíèå â òåêñò, ïðåäñòàâëåíèå ìíîãîñëîéíîñòè, ñëîæíîñòè õóäîæåñòâåííîãî ñëîâà».

Ïðîäîëæåíèå ñëåäóåò

J Ïàìÿòü

Ñûíû Îòå÷åñòâà

Íàòàëüÿ ßÊÎÂËÅÂÀ, Îìñêàÿ îáëàñòü

Óøåäøèé ãîä ïðèíåñ êëóáó «Ïîèñê» Òàðñêîãî ðàéîíà ìíîãî ðàáîòû. Âûèãðàëè ãðàíò ãóáåðíàòîðà â ñóììå 204 òûñÿ÷è ðóáëåé. Êàê ëó÷øèé ïîèñêîâûé îòðÿä, ïðèãëàñèëè íà ìåæäóíàðîäíóþ êîíôåðåíöèþ â Ìîñêâó. Äåñÿòü âîñïèòàííèêîâ êëóáà áûëè íàãðàæäåíû ïîåçäêîé â ëàãåðü «Îêåàí».

- Ýòî óæå íå ïåðâûé ãðàíò, êîòîðûé ìû âûèãðûâàåì ñ 2006 ãîäà, - ãîâîðèò ðóêîâîäèòåëü êëóáà «Ïîèñê»,ïðåäñåäàòåëü Òàðñêîãî ðàéîííîãî ñîâåòà âåòåðàíîâ Ãåííàäèé Ãåîðãèåâè÷ Ëóêüÿíöåâ. - Áëàãîäàðÿ ãðàíòàì íàøè ðåáÿòà ïîáûâàëè â äåñÿòè ãîðîäàõ, ãäå âî âðåìÿ Âåëèêîé Îòå÷åñòâåííîé øëè áîè, âîññòàíîâèëè èìåíà 780 ÷åëîâåê, êîòîðûå ðàíüøå ñ÷èòàëèñü áåç âåñòè ïðîïàâøèìè.

Êëóá «Ïîèñê» Òàðñêîãî ðàéîíà áîëåå ñîðîêà ëåò. Ïîñëå ñëóæáû â ðàêåòíûõ âîéñêàõ â Ìîñêîâñêîé îáëàñòè Ëóêüÿíöåâ âåðíóëñÿ íà ðîäèíó. Ñòàë â ìåñòíîé øêîëå ïðåïîäàâàòåëåì âîåííîé ïîäãîòîâêè, îðãàíèçîâàë îòðÿä. Íàâåðíîå, çäåñü ñðàáîòàë ÷åëîâå÷åñêèé ôàêòîð: ó åãî ìàòåðè íà âîéíå ïîãèáëè 5 áðàòüåâ, è âñå ñ÷èòàëèñü áåç âåñòè ïðîïàâøèìè.

Â «Ïîèñêå» - øêîëüíèêè èç ðàçíûõ ñåìåé. Â òîì ÷èñëå åñòü ïðèåìíûå äåòè, êðîâíûå ðîäèòåëè êîòîðûõ ëèøåíû ðîäèòåëüñêèõ ïðàâ. Îòëè÷íèêîâ, ïðàâäà, çäåñü íåò, ìíîãèå ñîñòîÿò íà ó÷åòå â èíñïåêöèè ïî äåëàì íåñîâåðøåííîëåòíèõ. Íî ÷åëîâåê, êîòîðûé óõàæèâàåò çà ìîãèëàìè è áðàòñêèìè çàõîðîíåíèÿìè, ïîìîãàåò ñîëäàòñêèì âäîâàì, íå ìîæåò áûòü ïëîõèì.

- Èç ðåáÿò, ñîñòîÿâøèõ â ïîèñêîâûõ îòðÿäàõ, âûðàñòàþò íàñòîÿùèå ìóæ÷èíû, - óâåðåí Ãåííàäèé Ãðèãîðüåâè÷. - Îíè æå äåëàþò ðåàëüíîå áîëüøîå äåëî.

Â ïðîãðàììó ïîèñêîâîé äåÿòåëüíîñòè âõîäÿò ïîåçäêè ïî ìåñòàì áîåâûõ ñðàæåíèé çåìëÿêîâ. Ðåáÿòà ïîáûâàëè â Ëåíèíãðàäñêîé, Íîâãîðîäñêîé, Ïñêîâñêîé, Ìîñêîâñêîé, Áðÿíñêîé, Ñìîëåíñêîé, Âîëãîãðàäñêîé îáëàñòÿõ, ïðîåõàëè äîðîãàìè ñâîèõ äåäîâ è ïðàäåäîâ, ïðèíÿëè ó÷àñòèå â ïåðåçàõîðîíåíèè ñîëäàò Âåëèêîé Îòå÷åñòâåííîé âîéíû. Èìè íàéäåíû 123 íåèçâåñòíûå ìîãèëû ãåðîåâ-çåìëÿêîâ.

Âîçðàñò ïîèñêîâèêîâ íå îãðàíè÷åí - Ëóêüÿíöåâ ïðèíèìàåò è ïåðâîêëàññíèêîâ. Èõ äàæå áåðóò â ýêñïåäèöèè. Ïðàâäà, ê ðàñêîïêàì íå äîïóñêàþò, ïîêà îíè âìåñòå ñî âñåìè íàðàùèâàþò ñèëû: ëåãêàÿ àòëåòèêà, âîåííàÿ ïîäãîòîâêà, âîëåéáîë, ðó÷íîé ìÿ÷. Ýòî óæå äåòè ïåðâûõ âîñïèòàííèêîâ «Ïîèñêà». Ñàì Ãåííàäèé Ãðèãîðüåâè÷ áûë è îñòàåòñÿ áåññìåííûì ðóêîâîäèòåëåì êëóáà. Áëàãîäàðÿ åãî ýíåðãèè â øêîëå, à íûíå ãèìíàçèè, áûëè ñîçäàíû êëóá, ìóçåé, êàäåòñêèé êëàññ.

- Ñåé÷àñ ó ìåíÿ â êëóáå çàíèìàþòñÿ 65 ðåáÿò èç âñåõ øêîë ãîðîäà, - ãîâîðèò Ãåííàäèé Ëóêüÿíöåâ. - Ïðèõîäÿò è òå, êòî óæå îêîí÷èë øêîëó, - ó÷àùèåñÿ òåõíèêóìîâ, ó÷èëèù. Âîñïèòàííèêè* èçó÷àþò ïðèåìû ñàìáî, äçþäî, ó÷àòñÿ ñòðåëÿòü.

- Çà 40 ëåò 486 ðåáÿò ñòàëè îôèöåðàìè Âîîðóæåííûõ ñèë ñòðàíû, ýòà öèôðà î ÷åì-òî ãîâîðèò, - ñ óäîâëåòâîðåíèåì îòìå÷àåò ðóêîâîäèòåëü «Ïîèñêà».

Âåñü ãîä ðåáÿòà ñîáèðàëè ìàòåðèàë äëÿ êíèãè «Ãåðîè ðÿäîì ñ íàìè». Èçäàíà îíà íà ñðåäñòâà îáëàñòíîãî ãðàíòà, êîòîðûé â 2012 ãîäó âûèãðàë êëóá «Ïîèñê».